

ГІБРИДНА ВІЙНА ЯК ДИСКУРСИВНИЙ КОНСТРУКТ

Яворська Галина Михайлівна,
доктор філологічних наук, професор

У *статті* висунуто тезу про два асиметричні модуси існування війни – фізичний та дискурсивний. У військовому (матеріальному) вимірі російсько-український конфлікт є локалізованим, натомість дискурс цієї гібридної війни набув глобального масштабу. Інтерпретаційна складова гібридної війни реалізується за допомогою дискурсивних вербально-семіотичних засобів. Конфлікт інтерпретацій під час гібридної війни використовується як різновид зброї поряд з іншими невійськовими компонентами гібридних дій. Відзначено зв'язок сприйняття війни з перформативами (*оголошення війни, підписання миру*) та варіантами її назв. Окрему увагу приділено аналізу поняття перемоги.

Ключові слова: гібридна війна, дискурс, конфлікт інтерпретацій, розуміння війни, концепт перемоги.

Yavorska Galina

HYBRID WAR AS DISCURSIVE CONSTRUCT

The article explores the idea of two asymmetric modes of existence of war – both physical (material) and discursive. In the military (material) dimension the Russian-Ukrainian conflict is localized, but the discourse of this hybrid war has reached a global level. The interpretative component of a hybrid war is implemented with verbal semiotic means. During a hybrid war the conflict of narratives is weaponized along with other non-military components of the hybrid warfare. The author reveals the relation between the perception of war and performatives (*to declare war, to sign a peace agreement*) so as its connection with principles of war labelling. Special focus is on the concept of victory structure.

Keywords: hybrid war, discourse, conflict of narratives, perception of war, victory concept.

Гібридні конфлікти та їхня специфіка

Поняття гібридної війни виявилось теоретично й практично найбільш придатним для визначення характеру російської агресії проти України. Для опору та стримування агресора Україні разом з її міжнародними партнерами необхідно мати чітке розуміння природи й характеру цього конфлікту.

Гібридну війну у загальному вигляді розуміють як воєнні дії, що здійснюються шляхом поєднання мілітарних, квазімілітарних, дипломатичних, інформаційних, економічних та інших засобів з метою досягнення стратегічних політичних ці-

лей. Специфіка такого поєднання полягає в тому, що кожний з військових і невійськових способів ведення гібридного конфлікту застосовується у воєнних цілях та використовується як зброя. Перетворення на зброю (*weaponization*) відбувається не тільки в медійній сфері. Так само в прямому сенсі у ролі зброї, яка наносить ураження різного рівня системам противника, застосовуються всі інші невійськові засоби ведення гібридної війни. Таке функціональне поєднання у межах гібридних конфліктів гетерогенних явищ і засобів вимагає комплексного аналітичного підходу з боку представників різних галузей знань.

Мета статті – аргументувати необхідність розрізнення двох модусів існування гібридної війни як феномена фізичної реальності і як дискурсивного конструкта, а також поставити питання про характер співвідношення між ними.

Гібридні конфлікти і гібридні загрози на сьогодні розглядають як важливу характеристику міжнародного безпекового довкілля, що перебуває у стані системної кризи. Водночас у військовій та аналітичній спільноті бракує єдності у розумінні феномену гібридної війни. Головне питання полягає в тому, чи змінилася природа сучасної війни, і чи є гібридні способи ведення війн принципово новими формами воєнних конфліктів, сучасних і майбутніх? Чи насправді йдеться лише про застосування нових комбінацій, прийомів і методів воєнних дій, відомих з античних часів, а сутність війни як була, так і залишається незмінною? Остаточної відповіді на це питання досі нема. Однак ситуація ведення бойових дій не позбавляє від потреби вирішення теоретичних питань, вважати так було б драматичною помилкою, оскільки в умовах війни правильна оцінка сутності воєнних явищ безпосередньо пов'язана з розробкою та перевіркою на практиці засобів оборони, захисту від агресії. Для України на сьогодні це питання є ключовим.

Деякі військові теоретики категорично відмовляють гібридним війнам у сутнісній специфіці, інші наполягають на тому, що така специфіка існує. Неприйнятним для багатьох експертів є надуживання терміном «гібридний», внаслідок якого він може застосовуватися настільки широко, що взагалі втрачає сенс.

Розмитість і невизначеність природи сучасних конфліктів відбивається у множинності термінологічних назв для широкого спектра явищ: *гібридна війна*, конфлікти у «сірій зоні», або *сірі війни (gray wars)*, *необмежені конфлікти (unrestricted conflicts)* та ін., що мають на меті відрізнити сучасні війни від традиційних, або конвенційних видів збройних конфліктів. Надмірне застосування додаткових термінологічних «наліпок» для нинішніх конфліктів, їхнє нав'язливе повторювання поза поглибленою рефлексією над сутністю справи, змушує деяких експертів сумніватися, чи варто взагалі говорити про появу нових форм ведення війн, чи не коректніше розглядати новітні конфлікти як застосування класичних силових засобів та стратегій, ефективність яких посилена застосуванням розвинутих технологій у поєднанні зі свідомим використанням вразливих місць безпекових структур Західного світу [1]. Водночас, залишається фактом, що сучасні форми ведення війн породжують значну кількість нових військових, правових, а також

соціальних, моральних та інших проблем, що вимагають невідкладних вирішень.

Два модуси існування гібридної війни – фізична дійсність та дискурсивний конструкт

Від давніх часів тема війни становить важливий предмет аналізу, і в наш час таких досліджень стає дедалі більше. Після початку російської агресії проти України у 2014 р. стрибкоподібно зростає кількість праць про гібридні війни. Війна взагалі, і нові форми ведення війн зокрема, поступово перетворюються на об'єкт міждисциплінарних досліджень. Комунікативні та когнітивні аспекти вивчення війн підвищують свою вагу.

Сучасні війни експерти розглядають як різновид ширшого поняття – «збройний конфлікт» (*armed conflict*), яке передбачає дві обов'язкові складові частини – наявність організованих озброєних контингентів та залученість до бойових дій певної інтенсивності [2]. З цього визначення випливає, що війну трактують як насамперед фізичний, матеріальний феномен – це зброя (танки, літаки, ракети, кораблі тощо), її застосування, нанесення ударів, захисні дії, руйнування об'єктів. Людські втрати, загибель військових та цивільних у ході конфлікту, також належать до фізичної сфери. Саме у фізичному вимірі втрата людського життя є остаточною і незворотною.

Водночас фізичні дії на полях боїв постійно супроводжуються процесами їхнього дискурсивного осмислення, словесного опису та аналізу. Зв'язок війни та слів, текстів, оповідей є давнім і не випадковим: недарма давньогрецька назва війни *pólemos* (від якої походить слово *полеміка*) об'єднувала у своєму значенні і збройні, і словесні баталії. Є всі підстави припустити, що дискурс про війну і війна у фізичному вимірі з'являються одночасно. Збройне зіткнення будь-якого рівня починає існувати як війна – тобто історична, соціальна, гуманітарна та інша подія – тільки в межах її дискурсивного (насамперед вербального) осмислення.

Фізичний модус існування війни завжди йде у супроводі її дискурсивного модусу. Війни набувають сенсу і статусу війни лише разом з дискурсивними формами. Найбільш кривава сутичка не є війною, доки про неї не створено оповіді.

Міфи, історичні хроніки, романи, репортажі, монографії, твори філософів та істориків, доповіді експертів і аналітиків, праці, присвячені військовому мистецтву, військово праву тощо — перелік текстових і соціальних форм осмислення явища війни та інтерпретацій конкретних воєнних подій можна продовжувати і розширювати майже нескінченно. Об'єднує ці різноманітні види діяльності її знаковий (семіотичний) характер. Рефлексія про війну, так само як усі інші види рефлексії, розгортається в дискурсивному вимірі. Можемо стверджувати, що війни невід'ємні від словесних, дискурсивних практик.

Зв'язок війни зі словесними подіями, перформативами, підтверджує роль, яка надається фактові оголошення війни. *Оголошення війни* — це мовний і водночас соціальний акт. Недарма у традиційній свідомості і сучасному публічному дискурсі існує поняття, що справжньою, «правильною» війною є тільки *оголошена війна*. Водночас *неоголошена війна* на рівні загальноприйнятих уявлень є такою, що відхиляється від певного ідеалізованого зразка. Хоча за нормами міжнародного права після 1945 р., офіційний факт оголошення війни не є визначальним для визнання того, що війна або збройний конфлікт існують *de jure*. У Хартії ООН нічого не сказано про суттєвість факту оголошення війни для міжнародного права. У статті 2-й Женевських конвенцій 1949 р. стверджується, що їхні положення застосовують в усіх випадках збройних конфліктів, а не тільки у випадках війн, які було формально оголошено [2]. Однак для суспільної свідомості зв'язок війни зі словом і дискурсивними формами є важливішим, ніж абстрактні правові норми. Роль факту оголошення війни на рівні усталених культурних стереотипів є принциповою.

Війна і мир як соціальні події пов'язані зі словом, хоча війна асоціюється зі звуком, а мир — із тишею (пор. вислів «режим тиші» на позначення режиму припинення вогню за Мінськими домовленостями). Щоб розпочати війну, досить лідеру однієї зі сторін оголосити про це усно. Але для формального закінчення війни, як правило, потрібні письмово оформлені документи. Недарма війну *оголошують*, а мир — *підписують*. Можна згадати також про розмови, чутки, тобто вербальні дії і події, що виникають перед війною і супроводжують часи війни. У таких розмов-прикмет, як правило, колективний автор, що посилює їхню значущість: «Щось люде дейкають, що війна буде» (Словник Грінченка).

Дебати (вербальні суперечки) навколо «правильної» назви війни на Сході України і незаконної анексії Криму, вимоги «назвати війну війною» перетворилися на важливий складник нинішнього гібридного конфлікту. Позначення «антитерористична операція» (АТО) у публічному вимірі часто сприймається як таке, що не відбиває суті конфлікту між державами та ролі РФ як нападника. Окрему проблему для публічних дискусій становить назва *гібридна війна*. Чи є вона справжньою війною? З погляду загальноприйнятих уявлень, відповідь напрошується «ні». «[Ц]я війна — на знищення. Або ми, або вони. Якою б «гібридною» і «несправжньою» вона комусь не здавалася», — пише блогер і письменник Антон Санченко, відбиваючи, тим самим, поширені публічні уявлення.

Таким чином, доходимо загального висновку, що війна реалізується як у матеріальному (фізичному), так і в дискурсивному вимірах. Згідно з цим, для визначення сутнісних ознак війни необхідно враховувати два модуси її існування: (1) війна як феномен фізичної реальності; (2) війна як дискурсивний конструкт. Співвідношення між двома модусами може бути описане, зокрема за допомогою сучасних когнітивно-семантичних та комунікативних підходів, які дозволяють поставити питання про характер зв'язку між текстами щодо війни (дискурсивними практиками й наративами) та матеріальними (фізичними) параметрами воєнних дій.

Асиметрія дискурсивного та матеріального модусів гібридної агресії (глобальний vs. локальний)

У військовому (матеріальному) вимірі російсько-український конфлікт є локалізованим, і на сьогодні, крім окупованого Кримського півострова, охоплює частину території Донецької та Луганської областей України (ОРДЛО). Натомість дискурс, пов'язаний з подіями в Україні, набув глобального масштабу, при цьому значно варіюючи на локальному (внутрішньоукраїнському), міждержавному (російсько-українському) і глобальному рівнях. Ці три головні виміри інформаційного дискурсу війни пов'язані з різними, часто контрверсійними інтерпретаціями подій.

Інформаційна й смислова специфіка російсько-української гібридної війни 2014–2016 рр., порівняно з попередніми конфліктами, які відносили до воєн цього типу, полягає, на наш погляд, в (1) інтенсивності та широті охоплення аудиторії інформаційних впливів, яка набула глобального масштабу, (2) систематичному й комплексному застосуванні медійних та новомедійних засобів і (3) створенні нового дискурсу війни, спрямованого на руйнування наявних і формування нових інтерпретаційних і смислових механізмів сприйняття дійсності.

Аналіз дискурсу гібридної війни передбачає увагу до її вербального складника та створюваних за його допомогою соціально-семіотичних конструктивів. Для цього потрібно визначити дискурсивні механізми продукування смислів, поширюваних медіа й соціальними мережами у зв'язку з російською агресією в Україні та її наслідками.

Дискурс гібридного конфлікту не обмежується медійною сферою, виходить за її межі. Крім паперових, електронних та інтернет-медіа він охоплює широкий спектр соціальної комунікації, починаючи від приватних розмов на теми тих або інших різновидів протистояння і закінчуючи перемовинами дипломатів, які намагаються віднайти *дипломатичне розв'язання* російсько-українського конфлікту. Остання формула є яскравим зразком певного дискурсивного конструкту, що не тільки відсилає до концепту миру, але й вписується в розгорнутий наратив на тему захисту спокою як особливої, самодостатньої цінності, у тому вигляді як цей наратив сформувався в Європі після Другої світової війни. Концепт *дипломатичного розв'язання* належить, у наших термінах, до глобального рівня дискурсу війни.

Однак, у ситуації війни із застосуванням конвенційних військових засобів, з реальними фізичними руйнуваннями і смертями «мирні» концепти можуть бути неефективні. Більше того, пряме застосування «концептів миру» здатне породжувати додатковий шар конфліктних смислів.

Фактор перспективи у цій гібридній війні спрацьовує таким чином, що агресор, діючи дискурсивними засобами, намагається ідентифікувати себе як миротворця, приписуючи об'єктові нападу роль нападника. Стратегічні партнери України виявляються чутливими до цих інтер-

претацій через відсилки до миру як абсолютної цінності. Їхні національні інтереси полягають у зацікавленості в найшвидшому завершенні конфлікту, ліквідації гарячої точки в Європі, на кордонах ЄС та на східному та південно-східному флангах НАТО. Роль України як жертви агресії безумовно визнано у частині незаконної анексії Криму, але збройний конфлікт на Донбасі інтерпретується зі значною мірою невизначеності. Натомість Україні у цьому загальному контексті, через переважання в агресора військового і загального національного потенціалу, та в межах дії прийнятої за сприяння західних партнерів формули про «мирний шлях вирішення конфлікту», не вдається повною мірою аргументувати, що право на оборону та захист об'єкта агресії є невід'ємним, і обмежується тільки загальними нормами міжнародного гуманітарного військового права.

Зважаючи на глобальний вимір дискурсивної реалізації конфлікту, цей аспект гібридної агресії потребує особливої уваги. Позначення *громадянська війна* спирається на фрейм, у якому поняття перемоги нівелюється, натомість на перший план виходить мета досягнення миру. Натомість *справедлива війна*, тобто війна проти агресора, передбачає досягнення перемоги задля встановлення миру. Таким чином, концепт миру, що позначає «нормальний», або «звичайний» стан суспільства, у дзеркалі когнітивно-семантичного аналізу виявляється похідним від концепту війни та конкретного способу його категоризації [3].

Дискурсивні практики реалізуються через ті або інші стратегічні наративи [4]. Дискурс війни пов'язаний з певними типами оповідей про події. Інтерпретація війни та конфліктів залежить від того, яким чином вони концептуалізуються. Ті або інші наративні схеми по-різному виценовують події та по-різному визначають їхніх учасників (дійових осіб). Вибір термінів на позначення конфлікту (*війна між державами, громадянська війна, окупація, заморожений конфлікт, холодна війна* тощо) тягне за собою відповідні сюжетні та інтерпретаційні схеми і визначає згідно з ними учасників протистояння (противників та союзників, ворогів і друзів, місцевих жителів та біженців, партизанів і колаборантів, «своїх» та «чужих») та характер відносин, що їх пов'язують [5]. Водночас розходження інтерпретацій зумовлене, зрештою, фактором перспективи – позицією сторони в конфлікті.

Зіткнення інтерпретацій

Для явища гібридної війни питання розуміння та сприйняття подій є особливо значущим, оскільки під час гібридних воєн на перший план виходить проблема інтерпретації основних складових когнітивного фрейму військового конфлікту (бойового зіткнення), таких як: 1) сторони конфлікту (противники), 2) предмет «суперечки» (проблема, яку передбачено розв'язати шляхом війни), 3) мета сторін, а також супровідних складників фрейму: 4) інтенсивність боротьби, 5) тривалість конфлікту, 6) інструменти, 7) способи та засоби ведення бойових дій, 8) просторова та часова локація подій і, нарешті, 9) кінцевий результат (складові частини фрейму військового конфлікту наведено з урахуванням даних ресурсу *FrameNet* щодо загального фрейму «ворожого зіткнення» (*hostile encounter*), який на лексичному рівні включає іменники *війна* (*war*), *битва*, *боротьба* та інші поняття з цього ряду) [6].

Поняття гібридної війни спирається на когнітивний фрейм, що залишається остаточно не визначеним. Відхилення від усталеного фрейму війни — мета, зброя, учасники, руйнування, перемога/поразка, тощо — породжують численні неповні передбачувані ефекти, що впливають на політичні та воєнні рішення.

Кожен з елементів цього фрейму в процесі гібридного конфлікту отримує кілька варіантів інтерпретації, при тому, що у фізичній реальності їм відповідає один і той самий стан справ. Так, у процесі російської гібридної агресії проти України сформовано кілька версій щодо сторін конфлікту. У першій версії — це війна між РФ та Україною за участю регулярних збройних сил обох сторін, а крім того керованих і забезпечуваних зброєю з РФ іррегулярних місцевих формувань на Донбасі (сепаратистів, терористів). Водночас у другій версії, авторства РФ, вона відмовляється визнавати себе стороною конфлікту (попри зафіксовані Україною та міжнародними структурами незаперечні факти її участі) і нав'язує власну інтерпретацію, згідно з якою влада України («київська хунта») воює з російськомовним населенням України на Донбасі. За третьою версією, поширюваною впливовими міжнародними медійними агенціями, в Україні відбувається конфлікт між ЗСУ та підтримуваними РФ «повстанцями» на Сході країни. Є також поширювана з РФ версія щодо того, що

на території України Росія воює із Заходом (варіант — зі США). Таким чином, навіть у визначенні сторін конфлікту створюється неясність, яка далі негативно впливає на дипломатичні зусилля, стає складовою частиною інформаційної війни тощо. Іншими словами, *конфлікт інтерпретацій, під час гібридної війни використовується як різновид зброї поряд з іншими невійськовими компонентами гібридних дій*.

Зіткнення наративів з протилежними версіями подій не слід, однак, цілковито уподібнювати конвенційним військовим зіткненням. «Битва наративів» і битва у фізичній реальності відрізняються не тільки характеристиками структур, яким наноситься ушкодження, але й тривалістю перебігу та наслідками — «це швидше схоже на затяжне змагання, ніж бій з переможцями і переможеними» [7].

Суперечності інтерпретацій корелюють із суперечностями у позначеннях конфлікту (*проксі-війна, війна, громадянський конфлікт, міждержавний конфлікт, неоголошена війна, гібридна війна* тощо). Наявність численних неузгоджених назв підтверджує значущість цього аспекту для усвідомлення подій в Україні широким загалом.

Очевидні й неспростовні свідчення на підтвердження існування міжнародного збройного конфлікту вже протягом двох з половиною років фактично ігноруються значною частиною міжнародної спільноти. Чимала кількість західних політиків та експертів вважають події на Донбасі внутрішнім конфліктом, пристаючи до версії агресора і не розглядаючи РФ як сторону протистояння (див., наприклад, дані про Україну у великій базі даних збройних конфліктів Університету Уппсали [8]). Формат Мінських перемовин створений на основі розуміння природи цього конфлікту як внутрішньоукраїнського, що постійно обмежує ефективність наших дипломатичних зусиль. Невизнання за РФ ролі агресора принципово викривлює зміст подій, що відбуваються в Україні.

Перемога в контексті гібридної війни

Одна з особливостей гібридної війни полягає в тому, що цілковита воєнна перемога, на відміну від традиційної війни, буває в ній неможливою для жодної зі сторін [9]. Це переводить рішення питання у вимір смислів, які формуються за до-

помогою дискурсивних засобів. Іншими словами, в умовах гібридної війни перемога зі сфери фізичної дійсності переміщується до когнітивного виміру війни. Тут ми знову стикаємося з конфліктом інтерпретацій.

У випадку російсько-української агресії, закономірно натрапляємо на кілька цілковито суперечливих і логічно неузгоджених інтерпретацій перемоги. Так, на думку російського експерта С. Караганова, Росія вважає, що перемогла Захід і продовжує його «перевиховувати». Водночас деякі німецькі політики схиляються до думки, що трансатлантична єдність перемогла Росію мирними засобами – фактично, перемогла Німеччина, уникнувши поновлення нової холодної війни. Показово, що в обох підходах йдеться про перемогу у термінах конфлікту РФ – Захід. Хоча трактування подій (результатів конфлікту) є абсолютно протилежним. З одного боку, це демонструє залежність поняття перемоги від того, як розуміють інтерпретатори, хто є головними учасниками конфлікту. З другого, цей приклад показує, що навіть, якщо учасників ідентифікують однаково, це не стає на перешкоді, щоб одночасно кожний оголосив себе переможцем.

Для України питання перемоги є життєво важливим, проте єдиної зрозумілої формули нині у нас нема. Зрозуміло, що на відміну від держави-агресора і країн-партнерів, у когнітивному фреймі війни з перспективи України маємо двох головних учасників: Україна як об'єкт агресії і РФ як країна-нападник. Перемога для України має концептуалізуватися як перемога у боротьбі з агресором.

При цьому зв'язок концептів перемоги і поразки у фреймі гібридної війни залишається неясним. За правилами «звичайної» війни перемога має бути проголошена спеціальною вербальною дією (подібною до дії оголошення війни). Сторона, що перемогла, декларує закінчення війни, а протилежна сторона визнає себе переможеною. Але цей сценарій в умовах гібридної війни є майже неймовірним. Агресор, який не визнає свою роль як учасника конфлікту і репрезентує себе як миротворця, не передбачає для себе, відповідно, будь-якого визнання поразки. Ще складніше говорити про зміст перемоги й поразки в умовах, коли час і форми завершення гібридного конфлікту залишаються невизначеними.

У повсякденному вжитку, в українському публічному дискурсі, в інтернет-мережах слово *перемога* виступає як протилежність не *пораз-*

ки, а *зради*. Крім того, *перемога* вживається як позначення для різновиду внутрішньополітичних суперечностей, досить далеких, на перший погляд, від ситуації гібридної війни, насамперед від ситуації на Донбасі.

Ця досить нестандартна ситуація, випадок поширення контекстуальних синонімів *зрада/перемога* у формі інтернет-мему, переводить наратив перемоги над зовнішнім противником до наративу перемоги над власною *злочинною владою* (ще один популярний інтернет-мем). Таким чином, маємо ситуацію відтворення моделі протиставлення *народ – влада*, успадкованої від подій Революції Гідності зими 2013–2014 рр. Ці позначення в сучасних текстах та окремих висловах вживають у контексті критики влади, як засіб дорікнути представникам владних структур за відхилення від «ідеалів Майдану» і *зраду* цим ідеалам [5] (рідше – і частіше іронічно – говорять про *перемогу* для схвалення дій громадськості, якій вдається відстояти свої інтереси). Таким чином, модель протиставлення *народ – влада* часів Майдану зими 2013–2014 рр. частково зберігає свою роль у типологічно подібному протистоянні громадськості і влади (хоча влада за цей час змінилася).

Проте, якщо взяти до уваги, що однією з цілей гібридної війни РФ проти України є підірив легітимності української влади і роздмухування внутрішньополітичних суперечностей, цей випадок зовні «нелогічної» інтерпретації *перемоги* як антоніма *зради* цілком вписується до дискурсивного контексту гібридної агресії. Хоча виразний ігровий відтінок протиставлення *зрада/перемога* частково знижує можливості його деструктивного застосування.

Специфіка гібридної війни потребує створення власного переконливого розуміння змісту перемоги над ворогом. Особливо важливим стає бачення бажаних післявоєнних сценаріїв із залученням принципів міжнародного права у частині *правила після війни (jus post bellum)* та їхньої модифікації для умов гібридної війни та з погляду відповідальності гібридного агресора.

Проте сьогодні тема закінчення війни, поза вигомами покарати агресора і міркуваннями про долю Криму і Донбасу, в українському публічному дискурсі майже не представлена. Що це означатиме на рівні людських життів неясно, що принципово відрізняє нинішню війну від дискурсу Другої світової, де ця тема концептуалізувалася як «повернення до мирного (дово-

енного) життя». У сучасній Україні подібний «мирний» наратив нав'язується деякими представниками опозиції, однак він надто погано узгоджується з нинішніми внутрішньоукраїнськими та міжнародними реаліями.

У тому випадку, коли перспектива переконливої й остаточної військової перемоги над агресором є віддаленою, на перший план виходить когнітивний вимір гібридної війни, досягнення успіхів у якому потребує послідовного застосування дискурсивних засобів, створення ефективного стратегічного наративу з погляду виключно національних інтересів України.

В умовах гібридної війни, коли вирішальна військова перемога втрачає абсолютний характер, на перший план виходить проблема реалізації власних національних цілей та перешкоджання реалізації політичних цілей ворога. Головною політичною метою України є продовження свого існування як суверенної незалежної держави. Натомість гібридна агресія РФ проти України здійснена з політичною метою її упокорення, знищення суверенітету України і повернення її до сфери геополітичного впливу РФ. Цю мету передбачено досягти за допомогою трьох політичних вимог, сформульованих ще до початку гібридної війни, їх виконання (разом чи окремо) могло б засвідчити поразку України. Це федералізація нашої держави, офіційний статус російської мови як другої державної, і зміна зовнішньополітичного курсу, тобто юридично зафіксована відмова України від європейської та євроатлантичної інтеграції.

Військовий аспект перемоги над агресором забезпечується нарощуванням власної мілітарної

потужності України як для цілей оборони, так і як фактор стримування нападника. Водночас, **коли не вистачає ресурсів для безумовної військової перемоги, яка до того ж обернеться величезною кількістю жертв, досягти перемоги у гібридній війні можна лише невиконанням набору політичних вимог агресора**. Ці політичні вимоги РФ залишаються незмінними протягом усього періоду війни. Таким чином, перемога України — на когнітивному рівні — полягатиме у тому, щоб унеможливити виконання цих вимог РФ і продовжувати зберігати своє існування як самостійної держави.

Висновки

Феномен гібридної війни має два головні модули існування — матеріальний (фізичний) і дискурсивний. Ці два модули асиметричні. У військовому (матеріальному) вимірі російсько-український конфлікт є локалізованим, охоплюючи частину території України, натомість дискурс цієї гібридної війни набув глобального масштабу.

Інтерпретаційна складова гібридної війни, або когнітивний вимір ведення гібридних воєнних дій реалізується за допомогою дискурсивних вербально-семіотичних засобів.

Розгляд відмінностей у розумінні нових «змішаних» форм ведення бойових дій дозволяє **поставити питання про наявність у сучасних підходах до гібридної війни відмінних перспектив, залежно від позиції сторін у конфлікті та їхніх цілей**, а також про вплив «точки зору» на формування стратегій протидії гібридним загрозам і гібридному нападу.

Список використаних джерел

1. *Echevarria II*, Antulio J. Operating in the Gray Zone: An Alternative Paradigm for US Military Strategy. [sine loco]: US Army War College Press, 2016. 67 p.
2. *Final Report on the Meaning of Armed Conflict in International Law. The Hague Conference (2010). Use of Force*. URL: <http://www.ila-hq.org/download.cfm/docid/2176DC63-D268-4133-8989A664754F9F87> (Last accessed: 30.09.2016).
3. *Яворська Г.М.* Концепт «війна»: семантика і прагматика. *Стратегічні пріоритети*. Сер.: Філософія. 2016. № 1. С. 14–23.
4. *Miskimmon A.*, O'Loughlin B., Roselle L. Strategic Narratives: Communication Power and the New World Order. New York: Routledge, 2013.
5. *Яворська Г.* Мова як складник конфлікту. *Media Studies. Междисциплинарные исследования медиа*. Матеріали конференції. Харків, 2016. С. 103–108.
6. *FrameNet*. URL : <https://framenet.icsi.berkeley.edu/fndrupal/> (Last accessed: 30.10.2016).
7. *Ministry of Defence (2011). Strategic Communication: The Defence Contribution, Joint Doctrine Note 1/11: 2–10*. URL:http://www.mod.uk/NR/rdonlyres/7DAE5158-63AD-444D-9A3F-83F7D8F44F9A/0/20110310JDN111_STRAT_COMM.pdf (Last accessed: 25.10.2015).
8. *Uppsala Conflict Data Program*. URL: <http://ucdp.uu.se/#country/369> (Last accessed: 15.02.2016).
9. *Lasica Daniel T.* Strategic Implications of Hybrid War: A Theory of Victory. 2012. [s.l.]. 66 p.

References

1. *Echevarria II*, Antulio J. (2016). *Operating in the Gray Zone: An Alternative Paradigm for US Military Strategy* [s. l.]: US Army War College Press.
2. *Final Report on the Meaning of Armed Conflict in International Law. The Hague Conference (2010). Use of Force*. Retrieved from <http://www.ila-hq.org/download.cfm/docid/2176DC63-D268-4133-8989A664754F9F87>
3. *Yavorska*, Galyna (2016). Kontsept «viina»: semantyka i prahmatyka [“War” concept: semantics and pragmatics]. *Stratehichni priorytety. Filosofiia. – Strategic Priorities. Philosophy*, 1, pp. 14–23 [in Ukrainian].
4. *Miskimmon*, A., O’Loughlin, B., Roselle, L. (2013). *Strategic Narratives: Communication Power and the New World Order*. New York: Routledge.
5. *Yavorska*, Galina (2016). Mova yak skladnyk konfliktu [Speech as a component of conflict]. *Media Studies. Mezhdystyplynarnye issledovaniya mediya. Materialy konferentsyi – Interdisciplinary Researches of Media. Conference Proceedings*. Kharkiv. Pp. 103–108 [in Ukrainian].
7. *Ministry of Defence* (2011). *Strategic Communication: The Defence Contribution, Joint Doctrine Note 1/11*: 2–10. Retrieved from http://www.mod.uk/NR/rdonlyres/7DAE5158-63AD-444D-9A3F-83F7D8F44F9A/0/20110310JDN111_STRAT_COMM.pdf
8. *Uppsala Conflict Data Program*. Retrieved from <http://ucdp.uu.se/#country/369>.
9. *Lasica*, Daniel T. *Strategic Implications of Hybrid War: A Theory of Victory*. (2012). [s.l.]. 66 p.